

Za većinski paket dionica od kineskih se partnera očekuje da narednih pet godina zadrže postojeći broj radnika.

Aleksandar Antića, ministar rudarstva i energetike u Vladi Srbije, poslednjeg dana avgusta prekinuo je višemesečna nagađanja kome će od tri najozbiljnija ponuđača na tenderu "otići" godinama posrnuli gigant Rudarsko topioničarski basen Bor. Novi vlasnik, sa 350 miliona evra uloga za 63 odsto vlasništva kombinata, biće kineska korporacija Zidun. Uz malo dolara za ovoliki paket, predočio je Antić, kineski strateški partner najavio je i investicije od 1,26 milijardi dolara. Ali, nije potvrdio i da će država Srbija, kao manjinski partner, zadržati zlatnu akciju u upravljanju.

Drugi preostali kandidat za poslednje izvlačenje, ruska firma po imenu U-gold, otpao je odlukom Vlade Srbije. Treći, Kanađani, već su bili otpali pre odlučivanja u Vladi, zbog nepropisne dokumentacije, ali Kanađana će ovde svakako biti, u drugom rudniku u ovom vekovima "bakarnom" mestu. Da se neko kladio - Rusi ili Kinezi - pogodio bi uz zanemarljivu dobit. Ali, od kineske pobede, izgleda, korist će biti zanemarljiva i za zemlju. Važno je, međutim, i kako je pobednik "tipovan".

Ovakav ishod je svojevremeno više nego nagovestio predsednik Srbije Aleksandar Vučić. On je poodavno izjavljivao da će za spas Bora i strateškog suvlasnika "moliti i, ako treba, i na kolenima klečati" pred predsednikom Kine Si Đinpingom. Ta izjava, sračunata na populističko održavanje socijalnog mira, ne samo u Boru, već i u čitavoj istočnoj Srbiji, sada je među glavnim zamerka onih koji ovom tenderu "gledaju u zube". Argumenti su da se ovim bezobrazlukom prejudiciranja zapravo obesmišljava konkurencija na tenderu i sugeriše njegovo nameštanje.

Nadalje, tipovanje unapred na pobednika oslabljuje pregovaračku poziciju srpske strane u mnogim stavkama koje su "klizno" i uslovno postavljene u konkursu i tek će se utanačivati. Nije nevažno i što se "navijanjem" najodgovornijih državnih faktora otvara put za fleksibilne nagodbe. To su pokazali i prvi dani analiza ovog epohalnog uspeha - ova kineska kompanija je u raportu na Honkonškoj berzi potvrdila da će sve dalje šestogodišnje investicije u RTB Bor biti iz prihoda same firme, a ne u svežem novcu.

Čišćenje terena oko rupe bez dna

Političke zamerke poznate su od ranije - bez preteranog "politikologisanja", to se zove "biće onako kako ja kažem". Klečanje je tu samo ukras za prostodušne, koji treba da shvate veličinu žrtve čoveka s jednom nogom u istoriji za dobrobit Srbije. Privatizacija basena je uprkos dogovorima sa Međunarodnim monetarnim fondom stalno odlagana, a u pojedinim momentima iz političkih, pa i privatnih razloga, odbacivane su i veoma povoljne ponude domaćih biznismena.

Tenderski uslovi u konkursu, sami po sebi, deluju prihvatljivo. Utoliko prihvatljivije što je decenijama RTB Bor svojevrsna rupa bez dna, pa i ovoga puta, da bi se za kupca raščistio teren, država je na sebe preuzela 900 miliona evra ranijeg duga.

Konkursom su bili predviđeni i neki specifični uslovi. Osim pomenute dokapitalizacije od 350 miliona dolara, od partnera se očekuje da zadrži postojeći broj zaposlenih (oko 5.000 ljudi), čime se mahalo kod izbora Kineza. Ali je propušteno razjašnjenje da u tenderu piše - najmanje tri godine. Ponuđač se, takođe, obavezao da nastavi da izmiruje nove dugove RTB Bor - više od 200 miliona dolara - utvrđenih onim što se birokratski šarmantno zove Unapred pripremljen plan reorganizacij - UPPR. A reč je o finansijskim dokumentima koji su, zapravo, "protivpožarne stepenice" za bekstvo od stečaja. Poznavoci upozoravaju da će i tih 200 miliona biti izdvojeno - iz proizvodnje. (Mada Kinezi u ovakvim slučajevima dodeljuju i kredite koji se, takođe otplaćuju, - iz proizvodnje.)

Subvencije, dugovi, procenti...

Viđeniji ekonomisti podelili su se kod toga da li je dobro što država ustupa većinu strancima, ili je trebalo da je zadrži, pošto je ruda nacionalno bogatstvo. Malo je ko upozoravao, pak, na mogućnost da Srbija u "razradi" ugovora, bez obzira na procenat, pristane da i ubuduće učestvuje u otplati dugova. Tojest da nastavi subvencionisanje firme i "pomogne" kupcu, što se ranije dešavalo, pa i sa "drugim Kinezima" u - smederevskoj Železari.

Javnosti je obećano da će se elementi ugovora utanačiti do kraja septembra, da bi novi vlasnik i upravljač "ušao u RTB" početkom naredne godine. Međutim, kritički deo javnosti ne veruje u taj rok, ali više od toga, sumnja da će se ikad znati svi važni detalji konačnog ugovora. Kao što se u pohvalama gubi ona odrednica da će radnici biti zadržani "najmanje na tri godine", može se desiti da se takve relativizacije primene i na druge "pogodbe" - biznis plan, obim i dinamika investicija...

Na čitavu ovu operaciju ima i strateških zamerki, sadržanih u dilemi nije li tender napravljen po sistemu "daj šta daš", a prodaja Bora, zapravo, poklon onom ko ga kupi. Smatra se da je ukupna, stvarna vrednost ovog giganta u zgradama, infrastrukturi, pa i minulom radu, a posebno u neiskorišćenim rudnim bogatstvima (rudno telo "Borska reka" ispod samog grada) višestruko veća od tih 350 miliona dolara.

Mnogo je zagovornika ove teze, a najkonciznije nju objašnjava inženjer i doktor nauka (doktorirao na nalazištu "Borska reka") Branislav Mihajlović, dugogodišnji rukovodilac, koji je, zbog kritika nepravilnosti u Basenu, posmenjivan sa svih mesta (trenutno je, nekim sticajem, postao predsednik Pokreta Dosta je bilo).

Ministarsko peglanje 'puta svile'

Mihajlović - kao stručnjak, ne kao političar - kaže ekskluzivno za ovaj tekst: "RTB ima dva

vredna nalazišta - Borsku reku, koja je ispod borske jame, i veoma slična nalazištu Čukaru Peki, čiju je vrednost kanadska kompanija procenila na 100 milijardi dolara. U Majdanpeku je Južni revir. Ova dva nalazišta, prema mojoj proceni, ukupno vrede oko 50 milijardi dolara. Dok Kanađani nisu objavili procenu, za Čukaru Peki nisam imao sa čim da uporedim, ali sada je to jasno. A mi to dajemo inostranom partneru za 150 do 200 puta manje novca." Poređenje sa Kanađanima - a to nisu oni koji su na ovom tenderu otpali - već kompanija Nevsun Risoursiz, koja je, preko svoje zavisne firme Rakita Eksplorejšn, započela izgradnju rudnika na tom bogatom Čukaru Peku (lokalni, vlaški naziv, zasad bez prevoda) - baca još svetla na tender. Oni, bez detaljne računice, dakle, treba da eksploatišu tih 100 milijardi bakra, a da pritom investiraju, izgrade, zapošljavaju i, eventualno, tope rudu u (verovatno) kinesko-srpskoj topionici - sve iz vlastitih sredstava. Dok će kupac 63 odsto RTB Bora moći da iscrpljuje onih 50 milijardi kupovinom stogodišnje rudničke stečevine za ipak skromnih 350 milona dolara.

Izbor kineskog Zidinga, odnosno njegovo favorizovanje i pre kraja procedure, još jednom ukazuje na to da slično prolaze i druge kineske firme na "srpskom mostu" na "putu svile" u Evropu. Recimo, nedavno je saopšteno da su se sastali ministarka pravosuđa u Vladi Srbije Nela Kuburović i kineski ambasador Li Mančang. U Srbiji svakodnevni susreti najviših funkcionera sa stranim ambasadorima dobijaju status prvorazrednih vesti, ali ovaj je bio posebno zanimljiv. Naime, razgovaralo se o saradnji dve zemlje u oblasti pravosuđa i usklađivanju sa nastupom kineskih privrednika u srpsku ekonomiju.

Kratkoročno, moglo se odnositi na stvaranje prostora za peglanje baš ovog tendera. Ako i nije, onda je još znakovitije - pegla se, očito, veća površina svilenog puta.

Izvor: balkans.aljazeera